

2014 február Esszé

Bauer Tamás: Gazdaságpolitika tönkretett országban

Gazdaságpolitika tönkretett országban – ez a kérdésfeltevés. Mit kell csinálnia annak az új kormánynak, amely a jelenlegitől átveszi majd az ország irányítását? Az ellenzéki összefogás vezetőit ábrázoló plakátot valamennyien megismertük az elmúlt napokban. A kérdés csak az, hogy ki nem érdemel több esélyt, és ki érdemel. Tízmillió magyar ember bizonyosan több esélyt érdemel, mint amit ebben a négy évben kapott. Emlékszünk egy régebbi plakátra is, egy évvel ezelőtt volt vele az ország: „Együtt tették tönkre az országot”. Meg is érkezett rá a válasz, az MSZP ellenplakátja Matolcsy György képével: „Fidesz, példátlan gazdasági kudarc”. Ha meg akarjuk érteni azt, hogy mi a teendője a következő kormánynak, milyen irányban kell irányítania a magyar gazdaságot, akkor azt kell végiggondolnunk, hogy most milyen helyzet van, és ennek a helyzetnek melyek az okai.

Amikor arról beszélünk, hogy tönkretették az országot, vagyis hogy rossz helyzetbe kerültünk, akkor az a kérdés, hogy mihez képest. Mi a mérce? Nyilván az a mérce, ahol sikerült, akik sikeresek. Nyilván csak az átalakuló volt szocialista országok körében érdemes válogatnunk, hiszen azok voltak hasonló helyzetben, mint amilyenben mi is voltunk. Tehát kinek sikerült? Az egyik siker a kínai siker. Példátlanul gyors növekedés, és hogy a dolog minőségéről is beszéljünk, elmaradott agrárországból iparcikkexportőr és mellesleg energiaimportőr ország lett. Tíz- és százmilliók rohamos felemelkedését érte el az elmúlt 35 évben. Ha továbbmegyünk a sikerek terén, akkor gondoljunk Lengyelországra, Szlovákiára és a Baltikumra, a balti országokra, ahol szintén gyors felzárkózás történt, és a Szovjetunió tömegcikk szállítójából a nyugati piacok versenyképes iparcikk szállítójává váltak ezek az országok. Ezt szemléltethetjük a közismert adatokkal. Hogyan alakult az egy főre eső GDP PPP-ben, tehát vásárlóerő-paritásban számolva, az Európai Unió átlagának a százalékában 1995 és 2012 között. Azt látjuk ezen a táblán, ahol a tizenegy átalakuló ország szerepel, hogy ahhoz az állapothoz képest, amelyből indultunk, mindenütt megfigyelhető némi felzárkózás. Különösen látványos a három balti ország esetében, amelynek a relatív pozíciója az Európai Unió átlagához képest átlagosan 35 százalékponttal javult. Ez valami egészen elképesztő felzárkózás Észtország, Lettország és Litvánia esetében. Őket követi Szlovákia és Lengyelország, ahol 29, illetve 24 pont a javulás értéke. Őket követi Románia, Bulgária, Horvátország és Magyarország 15 és 20 százalékpont közötti javulással, és a végén a két legfejlettebb, Csehország és Szlovénia, ahol 10 pont, illetve annál is kevesebb a felzárkózás mértéke, a helyzet relatív javulása. Ennyit a felzárkózás mennyiségi ábrázolásáról. Ez közismert, ez a könnyebb fele a dolognak.

Továbbmennék egy minőségi ábrázolás felé, hogy értsük, hogy mi is történt itt. Ehhez először meg kell érteni a következőt, egy kis közgazdasági fejtegetés következik. A múlt század közepén, a II. világháború után, 1951-ben úgy nézett még ki a világ gazdasága, hogy a legfejlettebb ipari országok külkereskedelmi szerkezete úgy nézett ki, hogy az exportjukban domináltak a gépek és az egyéb feldolgozóipari termékek. Így volt ez Franciaországban, Nagy-Britanniában és

Németországban, illetve akkor Nyugat-Németországban. Az importjukban ezzel szemben élelmiszer, nyersanyag és fűtőanyag, tehát energiahordozó dominált. Így nézett ki ez mind a három fejlett országban. Ezzel szemben az európai periféria három kiválasztott országában, Írországban, Portugáliában és Törökországban az importban domináltak a gépek és az egyéb feldolgozóipari termékek, az exportjukban pedig az élelmiszerek, nyersanyagok és energiahordozók. Ez az, amit annak idején a jelen lévő idősebbek az iskolában tanultak, a gazdag kapitalista országok importálják a nyersanyagot és az élelmiszert, és exportálják a félgyarmati világba a gépeket és egyéb iparcikkeket. Így nézett ki ez a dolog. Akkor az volt a fejlett, aki iparcikket exportált, és az volt az elmaradott, aki bányászati és mezőgazdasági termékeket exportált. Ötven évvel később, az ezredfordulón egészen megdöbbentő képet látunk ugyanerről a hat országról: három vezető ipari országról, illetve a három korábban európai periférián lévő országról, Írországról, Portugáliáról, Törökországról. Azt látjuk, hogy szimmetrikussá vált a külkereskedelmük áruszerkezetük. Valamennyien, mind a legfejlettebbek, mind a korábban periférikus országok túlnyomó részben gépeket és egyéb feldolgozóipari cikket exportálnak és importálnak. Tehát a fejlettségbeli szakadék megszűnt, legalábbis ilyen összevont formában. A volt szocialista átalakuló országok ugyanezt az utat ebben a jó két évtizedben megtették. Annak idején a szocialista tervgazdaság éveiben, az ötvenes-hatvanas években a mi külkereskedelmünk és valamilyen volt szocialista ország külkereskedelme kettévált. Volt a keleti kereskedelmünk a Szovjetunióval, amely olyan volt, mint egy fejlett ipari országé. Gépeket és iparcikkeket exportáltunk bányászati termékekért cserébe. És volt a nyugati kereskedelmünk, amelyik pedig olyan volt, mint ötven évvel korábban a törököké, portugáloké és íreké, vagyis alapanyagokat és kevésbé feldolgozott iparcikkeket és élelmiszereket exportáltunk Nyugatra iparcikkekkért cserébe. Hogy néz ki ma, mi a rendszerváltás eredménye, a gazdasági átalakulás eredménye? Kezdjük Kínával, a fő sikerországgal. Egészen megdöbbentő, hogy a kínai export és import áruszerkezete ugyanolyan szimmetrikus, mint a fejlett országoké. Kína sem mezőgazdasági és bányászati termékek exportjából él, szemben gépek és iparcikkek importjával, hanem már 2002-ben és különösen 2010-ben szimmetrikusan gépeket és feldolgozóipari termékeket exportál és importál. 2010-ben már az exportjában nagyobb a gépek hányada, mint az importjában. Fejlett gazdasági szerkezetű országgá változott. Ugyanezt látjuk hét kis kelet-közép-európai átalakuló országban, Bulgária, Csehország, Lengyelország, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia esetében. Itt is azt látjuk, hogy szimmetrikus a külkereskedelmi struktúra, az exportban és az importban egyaránt dominál a gép és az egyéb vegyes iparcikk, az export mintegy 80%-a körül van ez, és teljesen visszaszorult mind az importban, mind az exportban a nyersanyag, az energiahordozó és az élelmiszer. Ez korszakos változás, amely az elmúlt 25 évben következett be. Csak hogy érzékeljük ennek a súlyát, itt az orosz eset, Oroszország. Ott nem történt meg ez a változás. Az orosz külkereskedelem továbbra is aszimmetrikus. Oroszország exportjában az energiahordozók dominálnak, és ennek megfelelően az orosz exportban a gépek és az iparcikkek eléggé periférikus szerepet játszanak. Az orosz külkereskedelmi aszimmetriája ma erősebb, mint a szovjet külkereskedelmé volt. Tehát Oroszország ebből a szempontból visszaesett.

Azt gondolom, hogy a kelet-közép-európai országoknál ez igazi siker, a rendszerváltás utáni gazdasági átalakulásnak a rendkívüli sikere. Siker mind a felzárkózás üteme, mind pedig ez a nagyon jelentős szerkezeti átalakulás. Azt a kérdést kell tehát feltennünk, hogy minek köszönhető ez a siker. Kínában minek köszönhető? A piacgazdasági átállásnak, a magánszektor térnyerésének, a külgazdasági nyitásnak, a masszív külföldi tőkebefektetéseknek és emellett a rendkívül óvatos makrogazdasági politikának. Lengyelországban, Szlovákiában és a Baltikumban, tehát azokban az országokban, amelyek különösen sikeresek voltak a felzárkózás ütemében, ugyanígy elmondhatjuk: a privatizáció, a liberalizáció, a külgazdasági nyitás és a fegyelmezett makrogazdasági politika. Nevezzük ezt a gazdaságpolitikai csomagot és az ennek eredményeként elért sikert az európaiak esetében visegrádi–balti pályának, hiszen itt a visegrádi és a balti

országok tűnnek különösen sikeresnek.

Mit mondhatunk ezzel összehasonlítva a magyar fejlődésről? Ami a visegrádi–balti pályán a siker kulcsa volt, abból a privatizáció Magyarországon párhuzamosan folyt a visegrádi országokkal, sőt tulajdonképpen gyorsabb volt, mint náluk. Korábban kezdődött, és a technikája, az eljárása is, az észttel, a legjobb volt az egész átalakuló régióban. A külgazdasági nyitásról is azt mondhatjuk, hogy párhuzamosan ment a többi visegrádi és balti országgal. Korábban kezdtük, még a rendszerváltás előtt, és sok tekintetben jobban is csináltuk. Ugyanakkor az óvatos, fegyelmezett makrogazdasági politika hiányzott, ez volt a magyar gazdaságpolitika gyenge pontja. Újra meg újra belekeveredett a magyar gazdaságpolitika felelőtlen kalandokba. Kezdődött '93–94-ben az Antall-kormány utolsó másfél évében. Ugyanez történt 2001-ben, 2002 elején az első Orbán-kormány utolsó másfél évében, azután 2002-ben a Medgyessy-kormány indulásakor, 2005–6-ban az első Gyurcsány-kormány utolsó fél, háromnegyed évében. Az első két tényezőnek, ahol ugyanazt csináltuk, mint a többi visegrádi és balti ország, annak köszönhetőek azok a sikerek, amelyeket Magyarország a 90-es években elért. Akkor valóban éllovasok voltunk. A harmadik tényező okozta az újabb és újabb nehézségeket, és ez okozza a 2006 óta tartó stagnálást, leszakadást.

Ha még egy pillanatra visszatérünk a mennyiségi felzárkózást bemutató táblához, akkor azt látjuk, hogy a középen lévő országok, tehát Bulgária, Románia, Horvátország, Magyarország közül, ahol nem volt olyan erőteljes a felzárkózás, mint a baltiaknál, Szlovákiánál és Lengyelországnál, ott még számos ország az időszak második részében ért el jobb felzárkózási eredményt, Magyarország az az ország, ahol a felzárkózás zömét 2006-ig értük el, és azóta a magyar felzárkózás lényegében megállt, már a második Gyurcsány-kormány alatt lelassult, és az Orbán-kormány alatt teljesen meg is állt.

A magyar fejlődés sikeres voltát a kilencvenes években jellemzi, hogy a magyar exportban 1985-ben még a primer termékek, vagyis a mezőgazdasági és bányászati termékek, valamint az elsődleges feldolgozottságú iparcikkek domináltak, ezek tették ki a magyar export hatvan százalékát, és ehhez képest a közepes és magas feldolgozottságú termékeknek az aránya viszonylag alacsony volt. 2000-re a magyar exportban megnőtt a high-tech és medium-tech ipari termékek részaránya, a bányászati és mezőgazdasági termékek pedig teljesen visszaszorultak.

További mutató az export megoszlása a tényezőigényesség szerint: az exportált termékek elsősorban nyersanyag-, elsősorban munka-, elsősorban tőke- vagy elsősorban kutatás- és fejlesztésigényes termékek. Ilyen szempontból is csoportosították az egyes országok exportját.

Az export megoszlása tényezőigényesség szerint százalékban, 2006-ban

Ország Nyersanyag Munka Tőke K+F

EU–15 15 15 23 47

Bulgária 27 25 27 21

Csehország 8 18 29 45

Észtország 32 23 14 31

Lengyelország 16 22 27 35

Litvánia 44 22 13 21

Magyarország 9 10 16 65

Románia 19 32 20 30

Szlovákia 12 16 36 36

A magyar export szerkezete 2006-ban már egészen kiugróan előnyös volt, hiszen a kutatás-fejlesztés-igényes termékek, termékcsoportok a 65%-át tették ki, ami az EU-15 47%-ánál sokkal jobb érték. Hasonlóan jó, közelítően jó értéket még Csehország után Szlovákia és Lengyelország ért el, ezzel szemben a baltiak, Románia és Bulgária esetében lényegesen magasabb az anyag- és munkaigényes termékek aránya. Azért kellett ezt bemutatnom, hogy érzékeljük azt, hogy végül is mi történt itt Magyarországon az első húsz évben, az annyit átkozott húsz zavaros esztendőben. Ez példátlanul sikeres gazdasági átalakulás. Tehát ha a '89 és 2010 közötti húsz év magyar eredményességét, illetve eredménytelenségét próbáljuk összefoglalni, azt kell látnunk, hogy létrejött egy korszerű, versenyképes ipar és export, létrejött emellett korszerű és versenyképes kereskedelem és pénzügyek a szolgáltatások terén. Ugyanakkor – és ez ezeken az adatokon nem volt látható – alacsony a foglalkoztatás, széles a feketegazdaság és visszaesett a mezőgazdaság, ezek a gyenge pontjai ennek a gazdasági fejlődésnek. Ennek alapján 2006-ig felzárkózás és növekedés volt, 2006 óta viszont stagnálás és leszakadás.

Ha most a 2010–2014-es időszakot nézzük: stagnálás és leszakadás, a beruházások példátlan visszaesése, a nyugdíj-célú megtakarítások felélése, a nemzetközi bizalom és a hazai bizalom elvesztése, a kivándorlás. Itt nem szükséges adatokat felvonultatni, ezeket mindennap mindenki látja az újságokban. Ez az a helyzet, amit átélünk.

Ezek után tehetjük fel a kérdést: ki tette tönkre az országot? Elvégre a pártok kölcsönösen az ország tönkretételével szokták egymást vádolni. Nos, az Antall-, a Horn-, a Medgyessy- és az első Gyurcsány-kormányról azt mondhatjuk, hogy abban a húsz évben a tulajdonviszonyok, a liberalizáció és az integráció terén a sikeres visegrádi–balti pályán mozgott az ország. Ugyanakkor a sokszor felelőtlen makrogazdasági politika a befektetői bizalom megingásával, lemaradással járt, de ez korrigálható volt: mind a Bokros-csomag, mind a második Gyurcsány- és Bajnai-kormány korrigálta azt, amit más időszakokban a makrogazdasági politikában elkövetünk. Ami viszont az Orbán-kormányokat illeti, akár az elsőt és különösen a másodikat, letértek a sikeres visegrádi–balti pályáról. Széles körű protekcionizmust alkalmaztak, jogbizonytalanságot hoztak létre. Újraelosztást hajtottak végre a tőkejövedelmek rovására, a magas jövedelműek fogyasztásának javára.

Ezen a ponton egy pillanatra meg kell állnom. Az, amit egykulcsos adóként mint igazságtalanságot szoktak leírni és támadni, ennek a közgazdasági lényege valójában az volt, hogy az Orbán-kormány a különadókkal, bankadóval alaposan megcsapolta a tőkejövedelmeket, a fejlesztésre fordítható jövedelmeket, és ezt a pénzt odaadta a magas jövedelműek fogyasztási célú jövedelmeinek a megemelésére. Tehát ez olyan sajátos átcsoportosítás a felhalmozás és a fogyasztás között, amely csak a magas jövedelműek fogyasztását szolgálja.

Igaz továbbá, hogy látszólag a korábbinál fegyelmezettebbé vált a makrogazdasági politika, hiszen a költségvetési egyensúly biztosítva van. Csakhogy ennek ára a megtakarítások és a beruházási célú jövedelmek felélése. A megtakarítások felélésekor természetesen a nyugdíj-megtakarításokra gondolok. Az eredmény a teljes bizalomvesztés, hosszú távon tehát ez zsákutca.

Ehhez képest kell fordulatot elérnie egy következő demokratikus kormány gazdaságpolitikájának. Ebben a helyzetben és ehhez képest. Vissza kell térnie a visegrádi–balti pályára, visszatérni protekcionizmus helyett az integráció politikájához, állami vezérlés helyett újra a liberalizá-

cióhoz, államosítás helyett a privatizációhoz, és emellett át kell térni a visegrádi–balti pályára a tartósan fegyelmezett makrogazdasági politikával, a beruházásellenes újraelosztás visszafordításával. Ez utóbbi a legnehezebb.

Kezdjük az első ponttal. Kulcskérdés, hogy az orbáni protekcionizmus helyett vissza kell térni a világgazdasági integráció politikájára. Azt gondolom, hogy ennek eszköze és szimbóluma lehet az eurócsatlakozás minél előbbi és határozott határidővel való meghirdetése, és ennek kell lennie a gazdaságpolitika egyfajta zsinórmértékének az előttünk álló időszakban. Másfelől, ezzel összefüggésben, az EU-csatlakozás makrogazdasági feltételeit stabilan biztosítani kell a makrogazdasági politikának. A protekcionizmus helyetti integrációs politikának természetes része a különadóknak és minden más protekcionista intézkedésnek a minél előbbi, nem azonnali, de viszonylag gyors és előre meghatározott menetrend szerinti leépítése, a beruházásvédelem megerősítése és természetesen az uniós támogatások felhasználása beruházásokra.

A második pont a gazdasági jogállamiság helyreállítása a bizalom visszaszerzése érdekében. A tulajdon biztonsága, a tulajdonvédelem megerősítése, és ebből a szempontból a föld-, trafik-, és takarékszövetkezeti ügyek kárrendezése. A verseny szabadsága, a versenyhivatal megerősítése eredeti funkciójának visszaállítása, hogy ne a Fidesz ostoraként működjön a bankokkal szemben, hanem valóban lépjen fel mindenféle versenykorlátozó intézkedéssel szemben. Az állami ármeghatározás visszaszorítása, adóbiztonság megteremtése kiszámítható adózással, a társasági és személyi jövedelemadó egymáshoz való közelítésével, a gazdasági joganyag átfogó felülvizsgálatával, valamint az államosítási politika lezárásával és a privatizációhoz való visszatéréssel.

Ami a fenntartható makrogazdasági egyensúlyi politikát illeti, olyan adópolitikára van szükség, amely az egyensúlyt biztosítja. Ezt a célt szolgálja a második személyijövedelemadó-kulcs bevezetése, ezt a célt szolgálja a családi adókedvezmény megszüntetése családipótlék-emeléssel kompenzálva, az egységes társasági adó, az ingatlanadó.

A jövedelemnövekedés fékezésére van szükség. Ezt a célt szolgálja, ha a minimálbér megállapításából kivonul a kormány, azt a szociális partnerekre hagyja, és hagyja a minimálbért ágazati és területi szempontból is differenciálni. Valamilyen módon előbb-utóbb újra kell indítani a második nyugdíjpillért, mert másképp a demográfiai tendenciák alapján a nyugdíjrendszer fenntarthatósága egyszerűen nem biztosítható. Makrogazdasági szempontból is hangsúlyozni kell, hogy államosítás, vállalatfelvásárlás helyett privatizációra van szükség, hiszen az államosítás valójában tőke kivonást jelent a magyar gazdaságból, ahogy ezt láttuk az elmúlt években. A privatizáció ezzel szemben tőkebevonást jelent. Ezt jelentette a Horn-kormány idején is, ezt jelenthetné ma is, és ezt jelentheti a jövőben.

Itt egy megjegyzést kell tennem. Sok szó esik manapság a magyar közéletben arról, hogy ebben a húsz évben neoliberais politika érvényesült, kialakult egy duális gazdaság, privatizáltuk azokat a közműveket, amelyeket sehol Nyugaton nem privatizálnak, különösen nem külföldiek kezébe, magas a külföldi tulajdon a bankokban, és bevezettünk egy olyan nyugdíjreformot, amelyen Nyugaton sincs. Az iparban és a kereskedelemben is magas a külföldi tulajdon aránya. Nagyon sokan kérdőjelezik meg, hogy vajon ez az egész irány, amelyet húsz éven keresztül követett a magyar gazdaságpolitika, vajon nem elhibázott irány-e. Ugyanez volt az alapirány a többi volt szocialista országban is körülöttünk, mégis fölteszik ezt a kérdést. Hogy csak a legegyszerűbb példát hozzam: igen, a bankok Nyugat-Európában, Amerikában általában hazai tulajdonú bankok. Igen, a közüzemek általában önkormányzati vagy állami tulajdonban vannak. Miért kellett akkor nekünk külföldi tőkét bevonni mind a bankszférába, mind a közüzemi szférába? Szembe kell néznünk azzal, hogy Magyarországon és egyébként a többi volt szocialista országban is egy szervesen, megszakított piacgazdasági, ha úgy tetszik, kapitalista fejlődéssel állunk

szemben. Egy nyugat-európai ország egyrészt rendelkezik azokkal a megtakarításokkal, tőkével, másrészt azokkal a menedzsmentképességekkel, azzal a tudással, azzal a vállalkozói ethosszal, amely ott a magánszférából áttérjed még az állami szférába is. A Volkswagen vagy a Renault lényegében ugyanúgy működő autógyár, mint a magántulajdonú autógyárak. Nálunk fordított a helyzet. Mi a késői szocialista időszakból, amikor már megjelent a vállalkozás a gmk-tól a kisvállalkozásig, az államfüggő vállalkozó modelljét ismertük meg. Néhány különösen nagy magyar vállalkozó, mint Széles Gábor vagy Demjén Sándor, tulajdonképpen ennek az államfüggő vállalkozónak az iskolapéldája. Ha mi Magyarországon schumpeteri vállalkozókat, schumpeteri vállalkozást akarunk, akkor ebben nem nélkülözhető a külföldi tőke nagyobb szerepe, mint ami Nyugat-Európa országaiban megszokott. Nem véletlen, hogy a többi volt szocialista országban, ahol a rendszerváltás elején még kisebb volt a külföldi tőke szerepe, mint Magyarországon, később ugyanoda jutottak el. Ma már nem a magyar bankrendszerben a legnagyobb a külföldi anyabankok szerepe, hanem a régió legtöbb országában nagyobb, mint nálunk. Orbán az államfüggő vállalkozásokhoz akar visszatérni. A következő kormánynak viszont ezt a tendenciát meg kell fordítania, mert az államfüggő vállalkozásokkal hatékony és versenyképes gazdaságot nem lehet építeni. Ezért gondolom, hogy az az út, amin a régió országai 1990-ben elindultak és velünk párhuzamosan követtek, igazában csak Szlovénia kivételével, ez az út helyesnek bizonyult út, nincs jobb út, és nekünk erre az útra kell visszatérni.

De vajon jó-e a visegrádi–balti pálya a magyar embereknek? Az a vád az elmúlt húsz év gazdaságpolitikájával meg a jelenlegi ellenzékkel szemben, hogy az emberek helyett a bankok és a multik oldalán állunk, hiszen meg akarjuk szüntetni a bankadót és a különadókat. Meg akarjuk szüntetni az egykulcsos adót. Legalábbis mi a családi adókedvezményt is, és nem vagyunk lelkesek a rezsicsökkentéstől sem. Én azt gondolom, hogy ezek a fideszes intézkedések egyfelől a növekedést határozottan fékeztek, sőt ellehetetlenítették, másfelől nem is igazságosak társadalmi értelemben, és ezért nem fenntarthatók. Ezeket vagy meg kell szüntetni, de ilyen módon bizonyosan nem lehet folytatni. Amire szükség van a növekedés megalapozásához, az a jogállam megerősítése, a bizalom helyreállítása, a privatizációval történő tőkebevonás és általában a külföldi tőke bevonása.

Nemrég volt itthon nagy siker Acemoglu és Robinson könyve: Miért buknak el a nemzetek. Ennek az az alapvető üzenete, hogy az intézmények ereje és stabilitása a felemelkedés záloga. Az Orbán-kormány négy éve alatt az intézményeket verte szét és gyengítette meg. A következő kormány fő feladata éppen az intézmények megerősítése. Ugyanakkor az a tapasztalat, hogy az, amit én visegrádi–balti pályának nevezek, az a jövedelmek tartós, fokozatos bővülését tette lehetővé. 1996 és 2006 között ezt mi is elértük, a baltiak, a lengyelek és a szlovákok pedig hosszabb távon is elérték.

Azt mondják a politikusok, hogy Orbánnak mennie kell. Én ezzel egyetértek természetesen, de nem elég Orbántól megszabadulni, az orbánizmustól is meg kell szabadulni. Orbánizmuson pedig nemcsak a maffiaállamot kell érteni, de többek között, most egy pillanatra nemcsak a gazdaságról beszélek, az etnikai alapú nacionalizmust, a kirekesztő társadalompolitikát és a kulturális monolitizmust is, de ezeket most zárójelbe teszem. A gazdaságban az orbánizmus protekcionizmust, általános állami beavatkozást és a tőkétől a tehetősek fogyasztása javára való erőteljes jövedelemátcsoportosítást jelent. Ezeket kell megfordítani, hogy újra fejlődhessen a gazdaság, és emellett újjáépülhessen a köztársaság is.

Kapcsolódó írások:

1. **Bauer Tamás: Gazdaságpolitika tévúton** A kormányváltás idején még 266 forint körül volt az euró...
2. **Leszakadás, felzárkózás, döntéskényszerek Bauer Tamás és Veres János a Fapados Szalonban – Moderátor Várhegyi Éva** Leszakadás, felzárkózás, döntéskényszerek Bauer Tamás és Veres János a...
3. **Kampány, esélyek, veszélyek – Dávid Ibolya, Somogyi Zoltán, Debreczeni József és Bokros Lajos a Fapados Szalonban – Moderátor Pikó András, hozzászólók Domány András, Mészáros Antónia, Molnár György, Farkas Zoltán, Vásárhelyi Mária, Vicsek Ferenc, Bauer Tamás, Vitányi Iván** – Emlékeim szerint amikor először volt nálunk vendég, elnök asszony,...
4. **„A turulokráciát csak akkor tudjuk leváltani, ha...” Botka László a Fapados Szalonban, moderátor Pikó András, hozzászólók Bitó László, Bauer Tamás, Szabó Zoltán, Vitányi Iván** – Miért pont Bugacon találkoztak Bajnai Gordonnal? Botka László Bugac...
5. **„Tudunk-e egyetérteni, vagy nem?” – Bauer Tamás, Bokros Lajos, Gyurcsány Ferenc és Kerék-Bárczy Szabolcs a Fapados Szalonban, moderátor Pikó András, hozzászólók Heller Ágnes, Bitó László, Dész László, Márton László, Vitányi Iván** – A Demokratikus Koalíció létrejöttének alap gondolata az volt, hogy kell...

Cimkék: **Bauer Tamás**